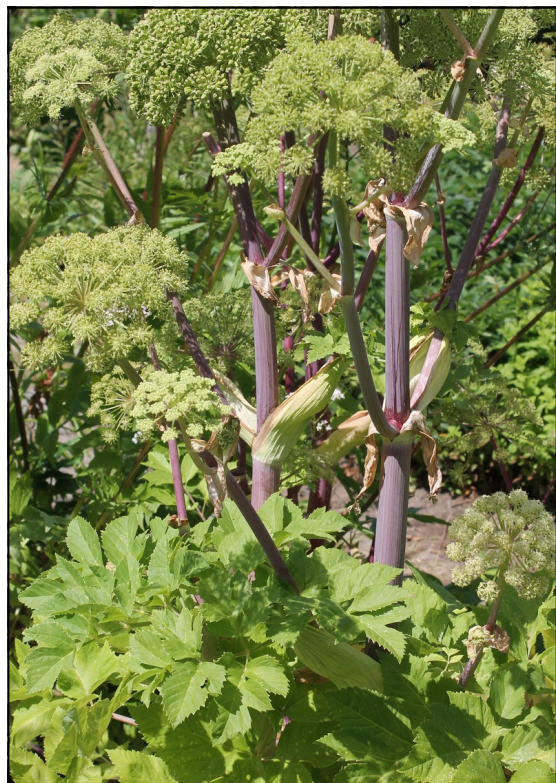

Kvan

Angelica archangelica

Vikingegrønt

Kvan er en skærmpflante med lækre saftige stængler.

Den bliver op mod to meter høj, har dybt indskårne blade og kugleformede blomster-skærme samlet i en dusk, der blomstrer med hvidlige blomster i højsommeren.

Til snaps anbringes nye spæde blade i en flaske og overhældes med snaps, der efter et døgn får en lysegrøn farve. Efter et par dage bliver den mere gullig og sødere.

Snaps af kvan er lidt sødlig og har en krydret smag, der kendes fra benediktinermunkenes likør 'D.O.M', der har været fremstillet siden 1500 tallet.

Kvan vokser vildt på strandenge ved fjorde og åer i Danmark.

Den er en forløber til køkkenhaven og blev allerede dyrket af vikingerne, der nød godt af de vitaminrige skud.

Den menes at være kommet til Norden med norske og færøske søfolk.

Den blomstrer i juni-august, og spreder sig villigt på mager fugtig havejord, og forhandles på enkelte specialgartnerier.

Den mentes at være en gave fra ærkeengelen til fromme munke og have en undergørende virkning. Man troede, at den var virksom som medicin mod pest og i den egenskab blev den og navnlig dens rod eksporteret i store mængder til Frankrig fra Norge, hvilket truede plantens eksistens i visse norske fjorde.

Stænglerne spises rå, omtrent som blegselleri. Samerne tilberedte den med mælk fra rener som en slags grød, men det var især roden, der fandt anvendelse til medicin.

De friske stængler og fine blade er en lækker grøntsag, der passer glimrende på en leverpostejmad.

Middelalderhaven fakta:

Kvan optræder i 2 underarter, Fjeld kvan og Strand kvan. Kvan er set på Bogø.

Tema 8a: Lægeplanter

Tema 11: Snapseurter

Den har fortsat været anvendt i folkemedicinen i det 19 århundrede, hvor den anbefales mod angst og uro. Så sent som årene for den epidemiske sygdom, 'den spanske syge', der hærgede i kølvandet på første verdenskrig indgik kvan i lægemidlerne.

Desuden skal den være god mod hekseri og sår efter gale hundes bid. Tygger man roden, beskytter det angiveligt mod pest og dårlige ånde og hjælper mod karies, også kaldet 'orm i tænderne', før kendskab til bakterier og mikroorganismer blev en del af lægevidenskabens sygdomsforståelse.

Også mod lungesygdomme og som øjenbadevand og salver mod gigt, har roden fundet anvendelse.

Ekstrakt lavet på roden, anvendtes meget i tilberedningen af medicin. Ønsker man at fremstille ekstrakt på roden, bør denne opgraves tidligt om foråret (før maj) for at undgå forveksling med 'skov angelik', der er mørkere og har flere rodtrævler.

Det anbefales at skære rodtrævlerne bort, flække roden på langs og tørre den på et varmt og luftigt sted. Også de modne frø kan anvendes til udtræk, og skulle være lige så gode som roden.

Til patienter, der er angrebet af 'hekse' og døjer med mental sygdom, anbefales en kompliceret behandling, med et pulver af bl.a. kvanrod. Den syge anbringes kun iført undertøj med gløder fra tørv mellem benene, og pulveret drysses på gløderne, og indåndes. Behandlingen foretages efter solnedgang og under iagttagelse af total tavshed!

Roden anbefales også til amuletter, der bæres på kroppen og afværger hekseri, gigt og slim i lungerne.